

Juuso Mettälä

TALOUDELLISET VAIKUTUSTEKIJÄT VALIOLIIGA-JOUKKUEIDEN URHEILULLISELLE MENESTYMISELLE

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Kandidaatin tutkielma

Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Juuso Mettälä: Taloudelliset vaikutustekijät Valioliiga-joukkueiden urheilulliselle menestymiselle

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kauppatieteiden kandidaattiohjelma

Huhtikuu 2020

Valioliiga on yksi maailman suosituimmista urheilusarjoista, millä on miljoonia seuraajia ympäri maailman. Usein Valioliigan ja Valioliiga-seurojen osalta keskitytään pelkästään urheilulliseen puoleen, vaikka todellisuudessa kyseessä ovat taloudelliset entiteetit siinä missä perinteisemmätkin yritykset. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tehdä yhteenveto siitä, miten kolme laajalti tutkittua taloudellista vaikutustekijää ovat omalta osaltaan vaikuttamassa Valioliiga-seurojen urheilulliseen menestymiseen.

Nämä kolme tutkimukseen valittua vaikutustekijää ovat televisiointioikeuksista maksettavat palkkiot, seurojen siirtopolitiikka ja omistusrakenne. Näitä vaikutustekijöitä tutkimalla pyritään vastaamaan kolmeen erilliseen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys on: "Vaikuttaako tv-yhtiöiden maksamat palkkiot seurojen urheilulliseen menestykseen ja sitä kautta koko sarjan tasaisuuteen?" Toinen tutkimuskysymys puolestaan on: "Miten siirtopolitiikka vaikuttaa seurojen urheilulliseen menestymiseen?" Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymys puolestaan on: "Miten seuran omistusrakenne vaikuttaa urheilulliseen menestykseen?"

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kirjallisuuskatsaus, sillä se vastaa parhaiten tutkielman perimmäiseen tarkoitukseen tehdä yhteenveto valitusta aiheesta. Kutakin vaikutustekijää oli jo entuudestaan tutkittu yksittäin, mutta aiheet yhdistävää yhteenvetoa ei juurikaan ole aiemmin tehty, joten lähtökohdat yhteenvetävän kirjallisuuskatsauksen tekemiselle olivat hyvät. Riittävän monen eri näkökulman mahdollistamiseksi tutkimusta varten kerättiin tieteellisten artikkeleiden lisäksi myös tilastoja, uutisia sekä tilinpäätösraportteja eri Valioliiga-seuroilta.

Tulosten perusteella voidaan todeta tutkimuksessa tarkasteltujen vaikutustekijöiden vaikuttavan sekä yhdessä että erillisinä tekijöinä seurojen talouteen ja sitä kautta niiden urheilulliseen menestymiseen. Myös käsiteltäessä kaikkia kolmea vaikutustekijää yhtenä kokonaisuutena, vaikutustekijöiden voidaan havaita myös liittyvän toisiinsa ja niiden voidaan todeta olevan merkittäviä osin vaikuttamassa Valioliiga-seurojen koko liiketoimintaan sekä urheilullisen menestymisen tavoitteluun.

Kaikkien kolmen vaikutustekijän kohdalla näyttäisi siltä, että vallitseva tilanne on säilymässä ennallaan myös tulevaisuudessa, mitä tulee esimerkiksi sarjan urheilulliseen tai taloudelliseen tasapainoon. Tällä hetkellä Valioliigassa on havaittavissa selkeitä taloudellisia ja urheilullisia eroja seurojen välillä. Onkin mielenkiintoista seurata, tapahtuuko tulevaisuudessa tv-sopimusten arvoissa, siirtokorvauksissa tai seuraomistajien varallisuuksien arvoissa muutoksia nykyiseen seuroja eriarvoistavaan tilanteeseen.

Avainsanat: Valioliiga, taloudellinen vaikutustekijä, televisiointipalkkiot, siirtopolitiikka, omistusrakenne, urheiluliiketoiminta

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
1.1 Taustaa aiheenvalinnasta	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet, oletukset ja rajaukset.....	2
1.3 Tutkimusmenetelmät.....	3
1.4 Aineiston kuvaus ja keruu	3
1.5 Aineiston analysointi	4
2 TALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEKIJÖIDEN TAUSTAA	5
2.1 Televisiointioikeuksista maksettavat palkkiot	5
2.2 Siirtopolitiikka	7
2.2.1 UEFA Financial Fair Play	9
2.2.2 Palkkakattojärjestelmä	10
2.3 Omistus rakenne	11
2.4 Teoreettinen viitekehys	13
3 TUTKIMUKSEN TULOKSET	16
3.1 Televisiointioikeuksien vaikutus	16
3.2 Siirtopolitiikan vaikutus.....	18
3.2.1 UEFA Financial Fair Play -sääntöjen vaikutus	21
3.2.2 Palkkakattojärjestelmän vaikutus	21
3.3 Omistus rakenteen vaikutus.....	22
4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	26
4.1 Tutkimuksen yhteenveto	26
4.2 Tutkimuksen johtopäätökset	27
4.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet	28
LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Englantilaisen jalkapallon pääsarjaa Valioliigaa seuraavat miljoonat ihmiset ympäri maailmaa kaudesta toiseen. Ottelut keräävät yhteensä n. 4,7 miljardia katsojaa vuosittain, mikä näkyy myös sarjan liikevaihdossa, sen ollessa vuonna 2017 n. 1,2 miljardia puntaa (Cox, 2018, 3). Andonin ja Freen (2019, 1861) mukaan Valioliiga on jopa niin suosittu sarja, että sillä on keskeinen taloudellinen ja kulttuurillinen rooli monissa maissa ympäri maailmaa. Kannattamisen lomassa suurelta yleisöltä saattaa kuitenkin unohtua, että myös Valioliiga-seurat ovat yrityksiä, jotka kohtaavat samoja taloudellisia haasteita kuin muutkin yritykset. Tämän tutkielman tarkoituksena on tehdä yhteenveto niistä merkittävimmistä vaikutustekijöistä, joiden on tutkittu vaikuttavan sekä yrityksen taloudelliseen tulokseen että urheilulliseen menestykseen Valioliigassa.

1.1 Taustaa aiheenvalinnasta

Valioliiga on globaali ilmiö, jolla on oma paikkansa, niin urheilun kuin taloudenkin suhteen. Näistä kahdesta tekijästä puhutaan usein kuitenkin erillisinä ja toisistaan irrallisina. Halusin tutkia aihetta ennen kaikkea laskentatoimen näkökulmasta, sillä erinäisiä Valioliiga-seurojen ja niiden sidosryhmien, kuten tv-yhtiöiden talouden tunnuslukuja oli helposti saatavilla, joka palveli tämän tutkimuksen tekemistä. Tutkielmaan aihe on sekoitus urheilullisia ja taloudellisia näkökulmia, mikä toivottavasti herättää kiinnostusta monissa eri ihmisissä. Ihmiset, jotka eivät seuraa Valioliigaa, mutta ovat kiinnostuneita taloudesta ja erilaisista yrityksistä voivat kenties saada uusia näkökulmia urheiluliiketoiminnan puolelta. Toisaalta ne, jotka seuraavat Valioliigaa, mutta eivät välttämättä ole perehtyneet Valioliiga-seurojen taloudelliseen tilanteeseen ja asemaan voivat intoutua lukemaan tätä tutkimusta nimenomaan taloudellisesta näkökulmasta.

Valioliiga-seurojen taloutta ja urheilullista menestymistä käsitteleviä artikkeleja tarkastellessa alkoi hahmottua niiden käsittelevän pääasiassa kolmea keskeistä vaikutustekijää. Näitä olivat: televisiointioikeuksista maksettavat palkkiot, seurojen siirtopolitiikka sekä seurojen omistusrakenne. Näin ollen tutkielman sisällöksi valikoitui yhteenveto näistä kolmesta keskeisestä vaikutustekijästä. Valitsemani aiheeseen liittyen

on huomioitava, että siinä, missä perinteiset yritykset voivat keskittyä maksimoimaan voittoa, joutuvat urheiluseurat usein kantamaan huolta myös urheilullisesta puolesta. Urheilullisen ja taloudellisen puolen yhteensovittaminen ei kuitenkaan aina ole kovin helppoa, sillä urheiluliiketoiminta on usein taloudellisesti epävakaa (Evans et al., 2019).

1.2 Tutkimuksen tavoitteet, oletukset ja rajaukset

Tavoitteenani tässä tutkimuksessa on saada aikaan käsitys erilaisten taloudellisten tekijöiden vaikutuksista Valioliiga-seurojen urheilulliseen menestykseen. Pyrkimyksenäni on koota yhteen tutkimuksia valitsemistani vaikutustekijöistä sekä tarjota kokonaiskuva näiden vaikutustekijöiden yhteyksistä toisiinsa. Tutkimuksessa käsiteltävistä kolmesta vaikutustekijästä, tv-oikeuksista maksettavat palkkiot ovat tutkitusti merkittävässä asemassa seurojen talouden kannalta, sillä esimerkiksi kaudella 2014/2015 niiden osuus Valioliiga-seurojen liikevaihdosta oli keskimäärin 38,8 % (Carreras & Garcia, 2018, 202).

Uutisoinnin ja julkisen keskustelun perusteella omistusrakenteen vaikutukset seurojen urheilulliseen menestymiseen olisivat puolestaan pienimmän vaikutuksen aikaan saava tekijä, sillä yleisesti ottaen keskustelu jalkapallopiireissä keskittyy paljon useammin tv-palkkioihin ja siirtopoliittikkaan. Pienimmän vaikutuksen oletamaa tukee myös se, että Lorenzonin, Rutan ja Sironin (2019) mukaan seurojen omistusrakenteissa on tapahtunut muutoksia portaittain ja trendi on viime vuosikymmeninä ollut Valioliiga-seurojen siirtyminen varakkaisiin ulkomaalaisomistuksiin. Suurista taloudellisista resursseista huolimatta Valioliiga-seurat eivät ole viime vuosina lukeutuneet aivan Euroopan terävimpään kärkeen urheilullisen menestymisen saralla (Lorenzon et al., 2019). Koska valitsemani aihe on jo ennestään minulle varsin tuttu, minulla on omia ennako-oletuksiani tutkittavaa aihetta kohtaan. Tämä voi auttaa esimerkiksi lähteiden kriittisessä tarkastelussa ja sitä kautta aineiston keruussa. Toisaalta aiheen avoin ja objektiivinen tarkastelu saattaa olla tästä syystä haastavaa, joka puolestaan voi omalta osaltaan heikentää tutkielman luotettavuutta.

Vaikutustekijöiden olennaisuuden kategorisoin sen mukaan, kuinka paljon kyseistä tekijää oli tutkittu aikaisemmin. Aineistoa tarkasteltaessa noin puolet lähteistäni koski siirtopoliittikkaa, noin kolmannes tv-oikeuksista maksettavia palkkioita ja loput eli vajaa viidennes omistusrakennetta. Tarkempi aineistoanalyysi on myöhemmin tässä luvussa.

Toinen tutkimuksessa käytetty rajaus on tutkimuksen keskittyminen ainoastaan Valioliiga-seuroihin. Tämä rajanveto syntyi sekä oman mielenkiintoni että globaalin kiinnostavuuden myötä, josta kertoo aiemmin esitettyjen tunnuslukujen lisäksi esimerkiksi se, että Valioliiga näkyy kaikkiaan 212 eri alueella nykyisin (Clark, 2019).

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäkseni valitsin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen narratiivisena orientaationa. Kyseessä on siis laajan kuvan antaminen käsiteltävästä aiheesta, jossa epäyhtenäistä tietoa järjestetään jatkuvaksi tapahtumaksi (Salminen, 2011, 7). Koska valitsemani aihe on tutkittu melko paljon jo entuudestaan, olivat lähtökohdat yhteenvedäville tutkimukselle hyvät. Aiempien tutkimusten suuren määrän lisäksi on myös huomioitava, että aiemmat tutkimukset käsittelevät ainoastaan yhtä vaikutustekijää kerrallaan. Yhteenvedo kirjallisuuskatsauksena oli siis tästä syystä mielekästä toteuttaa.

Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella on kaikkienensa kolme erilaista toteuttamistapaa: toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus (Salminen, 2011, 7). Näistä toteuttamistavoista tähän tutkielmaan valikoitui aiempien tutkimusten tiivistämiseen tarkoitettu yleiskatsaus, sillä sen tarkoituksena on tiivistää aiempia tutkimuksia, jonka yhteenvedo on tehty ytimekkäästi ja johdonmukaisesti (Salminen, 2011, 7). Toivon tämän toteuttamistavan myös innovoivan jatkotutkimuksia aiheeseen liittyen.

1.4 Aineiston kuvaus ja keruu

Aineistoa kerätessä hakutuloksena löytyi tuhansia Valioliigaa käsitteleviä tutkimuksia. Koska kaikkia Valioliiga-seurojen talouteen liittyviä vaikutustekijöitä ei ole järkevää tai mahdollista käsitellä tässä tutkimassa, aineisto rajattiin edellisen kappaleen esittämän mukaisesti. Aiemman suoritetun tutkimuksen määrä oli yksi merkittävää vaikutustekijää indikoivista seikoista. Aineistonhakua suoritettiin englanninkielisin termein, kuten Premier League, tv rights, broadcasting, ownership structure ja player transfers. Kriteereinä valitulle aineistolle oli sen tuoreus ja relevanttius.

Kaikkienensa tutkielmaa varten kerättiin 36 erilaista kirjallista lähdettä, joista suurin osa oli tieteellisiä artikkeleita. Aineistona käytettiin myös tilastoja, seurojen tilinpäätösraportteja sekä aiheeseen liittyvää uutisointia. Tutkielmaan hyväksytyt aineisto rajattiin 2010-lukuun, sillä yhtenä vaikutustekijänä tarkasteltu siirtopolitiikka on muuttunut merkityksellisesti FFP - säännösten mukaan tulon jälkeen kaudesta 2011/2012 alkaen sekä sen myötä, että pelaajien siirtokorvaukset ovat moninkertaistuneet lyhyessä ajassa.

1.5 Aineiston analysointi

Lähes kaikissa tutkielman lähteeksi hyväksytyissä artikkeleissa käsiteltyä vaikutustekijää käsiteltiin hieman vaihtelevista näkökulmista. Varsinaista vastakkainasettelua valikoidusta aineistosta ei kuitenkaan löytynyt. Aineisto esitti myös vertailuja esimerkiksi toisiin eurooppalaisiin jalkapallon pääsarjoihin. En kuitenkaan nähnyt mielekkääksi nostaa esiin vertailuista syntyneitä havaintoja vaan hyödynsin aineistosta ainoastaan Valioliigaa käsittelevän tiedon. Palkkakattojärjestelmää käsiteltäessä aineisto keskittyy pääosin yhdysvaltalaisiin urheilusarjoihin, sillä kyseinen järjestelmä on suosittu yhdysvaltalaisissa pääsarjoissa lajista riippumatta. Aineistossa nousi esiin myös muita tämän tutkielman ulkopuolelle jätettyjä vaikutustekijöitä, jotka usein liittyivät kyseiseen tutkimukseen valikoituun näkökulmaan. Tämä johtui usein kyseisen tutkimuksen näkökulmasta, joka oli valittu. Tällaisten tutkimusten osalta toimin samoin kuin vastakkainasettelujen kohdalla eli jätin tämän tutkielman näkökulmasta irrelevantit tutkimustulokset huomiotta. Taulukossa 3 on esitetty taloudellisia tietoja Valioliiga-seuroilta. Taulukon tarkoitus on auttaa hahmottamaan parhaiten sijoittuneiden seurojen liiketoiminnan tunnuslukuja esimerkinomaisesti. Näin ollen muiden seurojen vastaavia tunnuslukuja ei katsottu tarpeelliseksi tämän tutkielman kannalta.

2 TALOUDELLISTEN VAIKUTUSTEKIJÖIDEN TAUSTAA

2.1 Televisiointioikeuksista maksettavat palkkiot

Valioliiga, toisin kuin muut eurooppalaiset pääsarjat, myy tv-oikeutensa kollektiivisesti. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kaikki kauden aikana televisioitavat ottelut myydään yhtenä pakettina tv-yhtiöille. Näin toimiessaan Valioliiga mahdollistaa sen, että kaikki Valioliiga-seurat saavat joka kausi merkittävän summan rahaa. (Athanasios et al., 2018) Nämä Valioliiga-seurojen joka kausi saamat palkkiot televisioinneista ovat todella merkittävä osa seurojen liikevaihtoa. Kaudella 2014/2015 korkeimmillaan jopa yli 80 % erään seuran liikevaihdosta ja matalimmillaankin noin neljännes liikevaihdosta oli juuri tv-yhtiöiden maksamaa palkkiota (Carreras & Garcia, 2018, 202).

Valioliigan tv-sopimusten arvot ovat nousseet moninkertaisiksi vajaassa 30 vuodessa. Valioliigan ensimmäinen tv-sopimus SKY Sportsin kanssa oli kokonaisarvoltaan vain 190 miljoonaa puntaa (Chadwick, 2015). Viimeisin tv-sopimus vuodelta 2019 oli puolestaan kokonaisarvoltaan 9,2 miljardia puntaa ollen 8 % edeltävää sopimusta arvokkaampi (Carp, 2019). Tätä edeltänyt sopimus takasi Valioliiga-seuroille keskimäärin 71 %:n kasvun näiden palkkioiden suuruuteen (Carreras & Garcia, 2018, 201). Näin ollen voidaan todeta palkkioiden suunnan olevan selkeästi ylöspäin, eikä laskua ole näillä näkymin luvassa, sillä nykypäivän digitalisaation vallitessa tv-yhtiöille avautuu jatkuvasti uusia väyliä otteluiden lähettämiseen.

Joukkueiden eriarvoisuus saattaa nousta suureksikin huolenaiheeksi tulevaisuudessa, sillä sarjan ja otteluiden tasaisuus on merkittävässä osassa taloudellisesti esim. mainostulojen osalta, jotka saattavat tippua sarjan epätasaisuudesta johtuen (Stewart, 2007, 25). Tämän puolestaan voi uskoa vaikuttavan laajasti sarjan houkuttelevuuteen niin pelaajien, katsojien, yhteistyökumppaneiden ym. sidosryhmien osalta johtaen pitkällä tähtäimellä sarjan heikkenemiseen. Esimerkiksi lupaavien nuorien pelaajien houkuttelu joukkueisiin vaikuttaa julkisuudessa käytävän keskustelun perusteella olevan vahvasti sidoksissa siihen, miten joukkue menestyy oman maan liigassa ja kansainvälisissä cup-kilpailuissa, joita ovat UEFA:n Mestarien liiga ja Eurooppa-liiga.

Taulukko 1: Valioliiga-seuroille maksetut tv-palkkiot kaudelta 2018/2019 (EPL, 2019)

	UK Live	Equal Share	Facility Fees	Merit Payment	International TV	Central Commercial	Total Payment
Manchester City	26	34 361 519 £	30 104 476 £	38 370 360 £	43 184 608 £	4 965 392 £	150 986 355 £
Liverpool	29	34 361 519 £	33 461 785 £	36 451 842 £	43 184 608 £	4 965 392 £	152 425 146 £
Chelsea	25	34 361 519 £	28 985 373 £	34 533 324 £	43 184 608 £	4 965 392 £	146 030 216 £
Tottenham Hotspur	26	34 361 519 £	30 104 476 £	32 614 806 £	43 184 608 £	4 965 392 £	145 230 801 £
Arsenal	25	34 361 519 £	28 985 373 £	30 696 288 £	43 184 608 £	4 965 392 £	142 193 180 £
Manchester United	27	34 361 519 £	31 223 579 £	28 777 770 £	43 184 608 £	4 965 392 £	142 512 868 £
Wolverhampton Wanderers	15	34 361 519 £	17 794 343 £	26 859 252 £	43 184 608 £	4 965 392 £	127 165 114 £
Everton	18	34 361 519 £	21 151 652 £	24 940 734 £	43 184 608 £	4 965 392 £	128 603 905 £
Leicester City	15	34 361 519 £	17 794 343 £	23 022 216 £	43 184 608 £	4 965 392 £	123 328 078 £
West Ham United	16	34 361 519 £	18 913 446 £	21 103 698 £	43 184 608 £	4 965 392 £	122 528 663 £
Watford	10	34 361 519 £	12 198 828 £	19 185 180 £	43 184 608 £	4 965 392 £	113 895 527 £
Crystal Palace	12	34 361 519 £	14 437 034 £	17 266 662 £	43 184 608 £	4 965 392 £	114 215 215 £
Newcastle United	19	34 361 519 £	22 270 755 £	15 348 144 £	43 184 608 £	4 965 392 £	120 130 418 £
AFC Bournemouth	10	34 361 519 £	12 198 828 £	13 429 626 £	43 184 608 £	4 965 392 £	108 139 973 £
Burnley	11	34 361 519 £	13 317 931 £	11 511 108 £	43 184 608 £	4 965 392 £	107 340 558 £
Southampton	10	34 361 519 £	12 198 828 £	9 592 590 £	43 184 608 £	4 965 392 £	104 302 937 £
Brighton & Hove Albion	13	34 361 519 £	15 556 137 £	7 674 072 £	43 184 608 £	4 965 392 £	105 741 728 £
Cardiff City	12	34 361 519 £	14 437 034 £	5 755 554 £	43 184 608 £	4 965 392 £	102 704 107 £
Fulham	13	34 361 519 £	15 556 137 £	3 837 036 £	43 184 608 £	4 965 392 £	101 904 692 £
Huddersfield Town	10	34 361 519 £	12 198 828 £	1 918 518 £	43 184 608 £	4 965 392 £	96 628 865 £
Yhteensä		687 230 380 £	402 889 186 £	402 888 780 £	863 692 160 £	99 307 840 £	2 456 008 346 £

Taulukossa 1 on kaikki tv-yhtiöiden maksamat palkkiot jaoteltuna joukkueittain sekä lähteittäin. Palkkioiden jako tapahtuu seuraavanlaisesti: Ison-Britannian tv-yhtiöiden maksamat palkkiot jaetaan 50 %:sti tasan kaikkien joukkueiden kesken, Equality Share; 25

%:sti sen mukaan, kuinka usein kyseisen joukkueen ottelu televisioidaan Isossa-Britanniassa, Facility Fees ja 25 %:sti sarjasijoituksen mukaan, Merit Payment. Kansainvälisiltä tv-yhtiöltä saadut palkkiot (International TV) ja mainostulot (Central Commercial) puolestaan jaetaan tasan kaikkien joukkueiden kesken. Taulukosta 1 voidaan siis todeta, että alhaisimmillaankin kaudella 2018/2019 joukkueelle on maksettu lähes 100 miljoonaa puntia tv-oikeus maksuja. (*Premier League value of central payments to clubs 2018/19*)

kuten yllä olevasta taulukosta huomataan, tv-oikeuksista maksettavien palkkioiden jakopolitiikka on urheilullisesti paremmin menestyviä suosiva. Urheilullinen menestys puolestaan houkuttelee tv-yhtiöitä televisioimaan näiden seurojen otteluita heikommin sarjassa pärjääviä useammin (Noll, 2007). Näin ollen kärkiseurur hyötyvät sekä Facility Fees -osuudesta että Merit Payment -osuudesta eniten. Noll (2007) on myös tutkinut omassa tutkimuksessaan sarjan tasaisuutta sekä sitä, miten tv-yhtiöiden maksamat palkkiot vaikuttavat Valioliiga-seurojen urheilulliseen menestymiseen. Näiden tutkimusten myötä ensimmäiseksi tutkimuskysymykseksi muodostui:

1. Vaikuttaako tv-yhtiöiden maksamat palkkiot seurojen urheilulliseen menestykseen ja sitä kautta koko sarjan tasaisuuteen?

2.2 Siirtopolitiikka

Pelaajasiirroilla on selkeästi nopeimmin ilmenevä vaikutus Valioliiga-seurojen urheilulliseen menestykseen. Uusi pelaaja voi omalla panoksellaan olla johdattamassa joukkuettaan voittojen kautta aina mestaruuksiin saakka. Toisaalta kolikon kääntöpuolena on, että uusi hankinta ei sopeudukaan sarjaan tai uuteen ympäristöön halutulla tavalla ja voi näin ollen muodostua joukkueelle jopa negatiiviseksi vaikuttimeksi. Onkin mielenkiintoista selvittää tarkemmin, mitä seurojen siirtopolitiikka pitää sisällään ja millaisia vaikutuksia sillä on seurojen urheilulliseen menestymiseen.

Holzmayr, Matesanz, Ortega, Schmidt ja Torgler (2018) luokittelevat Valioliiga-seurat kahteen luokkaan siirtopolitiikkansa perusteella. Ensimmäistä luokkaa voidaan kuvata ns. kasvattajaseurojen siirtopolitiikaksi. Kasvattajaseuroille yhteistä on hyvä junioritoiminta,

johon panostetaan jatkuvasti merkittävä osa seuran resursseista. Tämän lisäksi kasvattajaseuroilla on yleensä hyvät pelaajatarkkailijat, jotka kykenevät löytämään ja houkuttelemaan lupaavat pelaajat edustamaansa seuraan jo varhaisessa vaiheessa ennen muita kilpailevia seuroja. Kasvattajaseurat perustavat siirtopolitiikkansa ajatukselle, jossa he itse kasvattavat pelaajat nuoresta aina ammattilaiseksi asti, jonka jälkeen he voivat myydä tämän ns. valmiin pelaajan isommalle seuralle yleensä moninkertaisella voitolla. Tästä muodostuu toistuva kehä, jota toistetaan pelaaja toisensa jälkeen yhä uudelleen. (Holzmayer et al., 2018, 2)

Toinen siirtopolitiikan luokka on Holzmayerin ym. (2018) mukaan ns. ostoseurojen siirtopolitiikka. Ostoseuroille on kasvattajaseuroihin verrattuna tyypillistä varakkaampi omistaja/omistus pohja, minkä pohjalta pelaajahankintoihin on enemmän resursseja verrattuna kasvattajaseuroihin. Ostoseurat ovat myös yleensä menestyviä seuroja, joiden voi odottaa taistelevan mestaruuksista joka vuosi. Ostoseuroilla on omat junioriakatemiansa kuten kasvattajaseuroillakin, mutta yleensä junioriakatemioista vain ani harvat juniorit onnistuvat lyömään itsensä suoraan läpi emoseurassa. Yleisempää junioreiden kohdalla on, että heitä lainaillaan pienemmille seuroille, jotta he saisivat kehittyäkseen riittävän määrän pelaikaa kausittain. Ostoseurat ennemmin lainaavat tai nimensä mukaisesti ostavat valmiita huippupelaajia korkealla hinnalla kuin käyttäisivät vuosia sellaisten kasvattamiseen ja kehittämiseen. (Holzmayer et al., 2018, 2)

Aboelsoud, Georgievski ja Labadze (2019, 294) esittävät urheilullisen menestyksen olevan suhteellinen käsite, joka tulee huomioida jaoteltaessa seuroja siirtopolitiikkojensa perusteella kasvattaja- ja ostoseuroihin. Ostoseurojen kohdalla menestys mitataan usein voitettuina pokaaleina. Kasvattajaseurat puolestaan yleensä taistelevat siitä, että pystyvät pitämään sarjapaikkansa ja kenties satunnaisina kausina haastamaan kärkipään seuroja paremmista sarjasijoituksista. Kuitenkin kaikkien seurojen, huolimatta siitä, mihin edellä mainittuun kategoriaan ne luokituvat, on käytettävä rahaa pelaajahankintoihin pärjätäkseen nykypäivän jalkapallossa. Tämän osoittaa pelkästään viimeisimpien kausien sarjasijoitukset. Pääosin Valioliigan kärkipäätä ovat hallinneet joukkueet kuten Manchester City, Liverpool, Manchester United ja Chelsea. Nämä samat joukkueet ovat myös siirtoikkuna toisensa jälkeen paljon pelaajiin rahaa kuluttavia joukkueita, joten menestys ei ole ihme, sillä Carmichaelin, McHalen ja Thomasin (2011, 464) mukaan urheilullinen

menestys on suorassa riippuvuussuhteessa pelaajien taitotason kanssa, joka puolestaan korreloi pelaajan arvon kanssa. Voidaan myös pohtia edellä käsiteltyjen tv-palkkioiden vaikutusta tähän havaintoon, sillä näiden palkkioiden jakopolitiikka painottaa urheilullista menestystä ja kiinnostavuutta, jotka korreloivat myös keskenään, joten pelkästään niiden avulla pystyy rahoittamaan esimerkiksi pelaajahankintoja. Näin ollen toinen tutkimuskysymys onkin:

2. Miten siirtopolitiikka vaikuttaa seurojen urheilulliseen menestymiseen?

2.2.1 UEFA Financial Fair Play

UEFA:n Financial Fair Play -säännöt (FFP) ovat Euroopan jalkapalloliiton UEFA:n (the Union of European Football Associations) laatimat säännöt, joiden mukaan seurat eivät saa kuluttaa rahaa pelaajahankintoihin enempää kuin ovat ansainneet omalla liiketoiminnallaan (UEFA, 2018, 3). Säännöt luotiin ennen kaikkea kahdesta syystä. Ensimmäkin haluttiin varmistaa, ettei seurojen talous vaarantuisi liiallisen pelaajamarkkinoilla kuluttamisen myötä. Pelkästään englantilaisessa jalkapallossa on ilmennyt monta valitettavaa tapausta, jossa vakaallakin pohjalla toiminut varteenotettava seura on joutunut suunnattomiin talousvaikeuksiin huonon ja etenkin taloudellisesti kannattamattoman siirtopolitiikan seurauksena. Toinen syy FFP:n tulon taustalla oli se, että haluttiin saada sarjoista tasaisempia urheilullisesti (Birkhäuser et al., 2019, 113). FFP:n astuessa voimaan kaudella 2011/2012, oli Valioliigassa (aiemmin nimellä 1. divisioona, nimeä Valioliiga käytetty kaudesta 1992/1993 alkaen) nähty ennen sitä vain neljä eri mestaria, joten FFP:n rajoitusten ajateltiin tuovan muutoksen tähän. Tähän mennessä FFP:n mukaan tulon jälkeisellä aikakaudella on kuitenkin ollut vain kolme eri seuraa, jotka ovat voittaneet mestaruuden. Näiden kahden syyn ohella on myös muita syitä säännösten mukaan ottamiselle. Näitä syitä ovat muun muassa: parantaa seurojen taloudellista ja rahoituksellista suorituskykyä sekä lisätä niiden läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta; kiinnittää riittävästi huomiota velkojien suojaamiseen ja varmistaa, että seurat täyttävät maksuvelvollisuutensa työntekijöiden, sosiaali-/ veroviranomaisten ja muiden seurojen kanssa täsmällisesti; sekä tuomaan kurinalaisuutta ja rationaalisuutta seurojen rahoitukseen (UEFA, 2019).

Säännösten noudattamista valvotaan tarkasti ja niiden rikkomisesta tulevat sanktiot ovat usein ankaria niin taloudellisesti kuin urheilullisestikin. Tuorein sääntörikkomus tapahtui Valioliiga-seura Manchester Citylle vuoden 2020 alussa, kun paljastui joukkueen hallinnon vääristelleen sponsoritulojaan saadakseen taloudellisen tuloksensa paremmaksi sekä kieltäytyneet yhteistyöstä UEFA:n tutkintaosaston kanssa. Tämän seurauksena Manchester City ollaan sulkemassa UEFA:n alaisista cup-kilpailuista (Mestarien liiga ja Eurooppa-liiga) kausiksi 2020/2021 ja 2021/2022, tämän lisäksi Manchester City sai myös 30 miljoonan euron sakot. (Flanagan, 2020) Muita rangaistuksia, joita FFP:n rikkomisesta voi seurata on pelaajien määräaikainen ostokielto, aiempien mahdollisten mestaruuksien mitätöinti ja äärimmillään jopa liigasta pudottaminen (UEFA, 2018). Rangaistustoimenpiteet onkin laadittu vaikuttamaan nimenomaan laajasti koko seuran toimintaan, eikä pelkästään talouteen esimerkiksi pelkkien sakkojen muodossa.

2.2.2 Palkkakattojärjestelmä

FFP:n kaltaiset säännökset eivät ole ainut tapa rajoittaa urheiluseuroja elämästä yli varojensa. Vaihtoehtoinen tapa on amerikkalaisesta urheiluliiketoiminnasta tuttu palkkakattojärjestelmä, jota aina aika ajoin on pohdittu myös otettavaksi käyttöön Valioliigassa (Liimatta, 2020). Palkkakattojärjestelmän idea on, että kaikilla joukkueilla on saman suuruinen rahamäärä eli palkkakatto käytettävissä pelaajien palkkoihin, jonka puitteissa seurojen tulee pysyä (Dietl et al., 2008). Näin ollen sarjojen sisällä ei voi syntyä Valioliigan kaltaisia tilanteita (taulukko 2), jossa sarjan pienimpien joukkueiden palkkakustannukset ovat yli kolme kertaa pienemmät kuin suurimmilla seuroilla.

Sanomattakin on selvää, että tällainen järjestelmä pitää sarjan huomattavasti paremmin tasaisena kuin FFP:n kaltainen säännöstö. Esimerkiksi amerikkalaisen jalkapallon pääsarjassa NFL:ssä on kaudesta 2011/2012, jolloin FFP otettiin käyttöön Valioliigassa, alkaen nähty seitsemän eri mestaria, koripallon pääsarjassa NBA:ssa ja jääkiekon pääsarjassa NHL:ssä puolestaan viisi eri mestaria. Suurin ero palkkakattojärjestelmän ja FFP:n välillä on se, että palkkakattojärjestelmän sarjan joukkueille asettama rahamäärä on kaikille sama ja standardoitu. Toisin sanoen taloudellisesta näkökulmasta tilanne on eri, koska amerikkalaisten urheilusarjojen seuroilla on joka kausi tietty summa budjetoituna

pelaajien palkkoihin, eivätkä säännöt salli tämän ylittämistä, Valioliigassa vastaavaa sääntöä ei ole. (Dietl et al., 2008, 2)

Palkkakattojärjestelmän käyttöönottoaminen Valioliigassa olisi kuitenkin hyvin haastavaa, ellei mahdotonta. Toisin kuin amerikkalaiset urheilusarjat Valioliiga on avoin sarja, josta joka kausi kolme heikoimmin sijoittunutta joukkuetta putoaa ja tilalle nousee kolme uutta seuraa. Sarjan joukkueiden vaihtuessa joka kausi olisi taloudellisten erojen kurominen kiinni lähes mahdotonta johtuen esimerkiksi Valioliiga-seurojen suuremmista tv-sopimus palkkioista verrattuna Valioliigaa alempaan sarjatasoon Championshipiin. Tämä puolestaan johtaa siihen, että palkkakattojärjestelmän etuja sarjan tasoittumisesta urheilullisesti ei saavutettaisi, koska tutkitusti liikevaihdolla ja urheilullisella menestymisellä on korrelaatio. (Carmichael et al., 2011)

Seurojen talousrakenne on toinen syy mikä hankaloittaa palkkakattojärjestelmän tuomista Valioliigaan. Kuten todettua merkittävä osa seurojen liikevaihdosta on peräisin tv-yhtiöiltä. Tv-yhtiöt puolestaan ovat luoneet oman asemansa ja rakenteensa puhtaasti sen mukaan, mikä suurinta osaa katsojista kiinnostaa. Tämä näkyy taulukosta 1, josta voidaan todeta, että liikevaihdollisesti suurimpien seurojen otteluita näytetään eniten, joten niiden voidaan katsoa myös kiinnostavan katsojia eniten. Lisäksi palkkakattojärjestelmään siirtyminen saattaisi vaatia saman muutoksen kaikissa muissakin eurooppalaisissa sarjoissa, jotta UEFA:n järjestämiä cup-kilpailuja olisi mielekästä ja tasapuolista järjestää. Tietoni mukaan asiaa ei kuitenkaan ole tarkemmin tutkittu, joten palkkakattojärjestelmän soveltuvuuteen Valioliigassa liittyy kosolti epävarmuutta.

2.3 Omistusrakenne

Omistusrakenteen taloudellinen vaikutus Valioliiga-seuroihin ei ole aivan yhtä välitön kuin kahden muun vaikutustekijän, sillä kahden edellisen vaikutustekijän taloudelliset vaikutukset näkyvät suoraan esimerkiksi seurojen tuloslaskelmissa, toisin kuin omistusrakenteen taloudelliset vaikutukset. Siitä huolimatta omistusrakenteen vaikutusta on mielenkiintoinen selvittää, sillä omistusrakenne on usein yhtenä tekijänä myös kahden aiemman vaikutustekijän taustalla. Nykypäivän Valioliigassa seurojen omistus on vahvasti ulkomaistunut, eikä seuroista ole enää kuin viisi sellaisia, jotka ovat täysin

englantilaisomistuksessa. Omistusrakenteen muutos johtuu suurelta osin siitä, että urheiluliiketoiminta on haasteellisempaa talouden kannalta kuin perinteinen liiketoiminta (Lorenzon et al., 2019). Pelkästään seurojen ostaminen vaatii satojen miljoonien jopa miljardien pääoman, joka jo itsessään sulkee monet ulkopuolelle. Silti korkeasta arvostaan huolimatta taloudellisen tuloksen tekeminen saattaa olla epävarmaa.

Valioliiga-seurojen omistajat ovat lähes poikkeuksetta kerryttäneet omaisuutensa täysin erillisillä liiketoiminnoilla, jolloin urheiluliiketoiminnan sisältämän riskin kantaminen on kevyempää. Voidaankin siis pohtia, miksi Valioliiga-seurojen ostamiseen ja sitä kautta omistuksen hankkimiseen kannattaa edes ryhtyä. Yksi vastaus löytynee jälleenmyyntiarvon kasvattamisesta. Tästä esimerkkinä toimii Manchester Unitedin omistaman Glazerien perheen menettelytapa, jossa he ottivat lainaa omiin nimiinsä ostaakseen enemmistön seuran osakkeista, jonka jälkeen vetivät seuran pois osakemarkkinoilta ja siirsivät omat lainansa seuran nimiin ja näin ollen seuran maksettavaksi. Tällä kaikella he luultavasti pyrkivät siihen, että seura pystyisi oman tuloksetekonsa avulla maksamaan velat pois, jolloin seuran jälleenmyyntiarvo velattomana olisi huomattavasti korkeampi. (Stone, 2014)

Carlsson-Wall, Kraus ja Messner (2016, 46) jakavat omistajat kahteen luokkaan sen mukaan, mikä on omistajien pääprioriteetti. Omistajat luokitellaan joko talous- tai urheiluorientoituneiksi. Hyvään taloudelliseen tulokseen urheilullisen tuloksen kustannuksella pyrkivä eli talousorientoitunut johto tekee usein merkitykselliset päätökset, kuten rekrytoinnit pelkästään talous edellä eli hankinnat eivät välttämättä ole kaikkein ideaalisimpia joukkueen urheilullisen menestyksen kannalta. (Carlsson-Wall et al., 2016) Talousorientoitunut johto keskittyy enemmän esimerkiksi seuran velkatason pitämiseen matalana ja säännölliseen osingon jakamiseen osakkeenomistajille (Carlsson-Wall et al., 2016, 46).

Urheilullista menestymistä eniten painottava eli urheiluorientoitunut johto on puolestaan huomattavasti talousorientoitunutta johtoa huolettomampi resurssien käytön suhteen (Carlsson-Wall et al., 2016, 46). Tällaisissa organisaatioissa valmennusjohdolla on usein lähes täysin vapaat kädet rekrytointien suhteen, jolloin urheilullisesti menestyvän joukkueen rakentaminen on huomattavasti mutkattomampaa. Rekrytointien odotetaan maksavan itsensä takaisin urheilullisen menestymisen myötä pidemmällä aikajänteellä. Urheilussa ei

mikään ole kuitenkaan varmaa, joten menestystä ei välttämättä suuristakaan resursseista huolimatta tule, jonka takia seura saattaa tehdä taloudellisesti heikkoa tulosta useampanakin kautena. Tästä syystä Valioliiga-seurojen omistajat ovatkin usein multimiljardöörejä, joiden talous ei kaadu tappiollisiinkaan tilikausiin ja jotka omilla keinoillaan voivat rahoittaa seuraa mahdollisten heikompien taloudellisten jaksojen aikana. (Lang et al., 2010)

Edellä esitetty kahtiajako voi vaikuttaa aavistuksen karrikoidulta, mutta suunta omistusrakenteissa on nykyään yhä vahvemmin juuri kohti tuollaista, kuten seurojen omistusrakenteissa tapahtuneet muutoksetkin kertovat. Valioliigan ollessa taloudellisesti epätasainen, eivät omistajat välttämättä edes kykene valitsemaan urheilullisen menestyksen tavoittelua, mikäli vastassa on omistajia, joille Valioliiga-seurojen johtaminen on lähes harrastustoimintaan verrannollista. Näin ollen kolmas tutkimuskysymys on:

3. Miten seuran omistusrakenne vaikuttaa urheilulliseen menestykseen?

2.4 Teoreettinen viitekehys

Valioliiga-seurojen sekä taloudelliseen että urheilulliseen menestymiseen vaikuttavia vaikutustekijöitä on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Televisiointioikeuksista maksettavien palkkioiden osalta on tehty paljon tutkimusta ennen kaikkea katsojalähtöisesti. Esimerkiksi Buraimo ja Simmons (2015) tutkivat sitä, miten tulosten ennakoimattomuus vaikuttaa sarjan katsojamääriin. Tämä näkökulma onkin ymmärrettävä, sillä tv-yhtiöille katsojaluvut ovat todennäköisesti yksi tärkeimmistä tunnusluvuista heidän liiketoiminnassaan. Tulosten ennakoimattomuuden voidaan taas katsoa viittaavan sarjan tasaisuuteen, joka puolestaan omalta osaltaan indikoi siitä, miten seuroilla on resursseja käytettävissään pelaajasiirtoihin tai siitä, millainen on kunkin seuran omistusrakenne. Sarjan tasaisuutta tutkivat esimerkiksi Carreras ja Garcia (2018). Heidän tutkimuksensa näkökulma oli seurojen välinen taloudellinen epätasa-arvo, joka Valioliigassa on erittäin merkittävässä osassa. Taloudellisen epätasa-arvon merkittävydestä kertoo esimerkiksi UEFA:n FFP -säännöt, joiden yksi pääteemoista oli taloudellisten erojen kaventaminen (UEFA, 2019a). Noll (2007) puolestaan lähestyi tutkimuksessaan sarjan tasaisuutta ja urheilullista menestymistä tv-yhtiöiden maksamien palkkioiden jakopolitiikasta näkökulmasta. Tämä jakopolitiikka, joka

on kuvattu luvussa 2.1, painottaa urheilullista menestymistä, joten sarjan tasaisuudella on suuri merkitys siihen, kuinka paljon palkkiopotista kukin seura saa. Nykyisellään Valioliigassa on kuusi selkeästi taloudellisista resursseiltaan erottuvaa suurta seuraa (ks. taulukko 2), jotka myös useimmiten oman urheilullisen menestymisensä myötä saavat suurimmat palkkiot tv-yhtiöiltä.

Tv-yhtiöiden maksamat palkkiot puolestaan ovat omalta osaltaan rahoittamassa Valioliiga-seurojen siirtopolitiikkaa (Dobson et al., 2012, 185). Holzmayer ym. (2018) tutkivatkin, miten aktiivisuus siirtopolitiikassa vaikuttaa urheilulliseen menestykseen. Tämä on mielenkiintoinen näkökulma ennen kaikkea siksi, että usein siirtopolitiikan taustalla oleva ajatus on parantaa seuran urheilullista menestymistä, ja kuten todettua urheilullisella menestymisellä pystyy vaikuttamaan seurojen tv-yhtiöiltä saamiin palkkioihin. Mikäli siis siirtopolitiikalla voi vaikuttaa urheilulliseen menestykseen voi sillä myös omalta osaltaan vaikuttaa tv-yhtiöiltä saataviin palkkioihin. Näin ollen seuroilla on erotettavissa selkeä syy-seurausketju, joka alkaa alusta aina uudelleen ja uudelleen. Aina siirtopolitiikka ei kuitenkaan paranna seurojen urheilullista tilannetta, joten asiaa on tutkittava myös pelkästään taloudellisesta näkökulmasta, sillä seurojen talouteen siirtopolitiikka vaikuttaa aina, koska kyseessä on välittömästi seurojen kulurakenteeseen vaikuttava erä. Burdekin ja Franklin (2015) keskittyivät omassa tutkimuksessaan tarkastelemaan siirtopolitiikkaa juuri taloudellisesta näkökulmasta. He huomioivat myös muutokset seurojen palkkakustannuksissa ja etsivät vaikutuksia niiden sekä seurojen liikevaihdon ja tilikauden tuloksen välillä.

Seurojen siirtopolitiikka on puolestaan suoraan riippuvainen siitä, mitkä ovat seurojen omistajien ensisijaiset tavoitteet. Monet tutkijat esim. Carlsson-Wall, Kraus ja Messner (2016) käyttävät kahtiajakoa omistajien pääasiallisissa tavoitteissa, joihin suurempien linjojen strateginen päätöksentekokin pohjautuu. Tämä kahtiajako, jonka mukaan omistajat ovat joko talous- tai urheiluorientoituneita päätöksenteossaan, on esitetty jo edellä. Näin ollen omistusrakenteen vaikutuksia Valioliiga-seuroihin on huomioitava sekä taloudellisesta että urheilullisesta näkökulmasta. Lorenzon, Ruca ja Sironi (2019) tutkivat omassa tutkimuksessaan Valioliiga-seurojen nykyisiä omistusrakenteita ja niiden vaikutuksia seurojen talouteen ja urheilulliseen menestymiseen. Nykyiset omistusrakenteet

vaikutuksineen antavat viitteitä siitä, onko Valioliiga-seurojen johto tällä hetkellä talous- vai urheiluorientoitunutta. Valioliiga-seurojen omistusrakenteissa on kuitenkin tapahtunut merkittäviä muutoksia pelkästään 2000-luvulla (Dobson et al., 2012), joten on syytä tutkia myös mahdollisia eroja erilaisten omistusrakennemallien välillä. Näitä eroja omassa tutkimuksessaan tutkivat Plumley, Ramchandani ja Wilson (2013), jotka vertasivat kolmea erilaista omistusrakennemallia ja niiden vaikutuksia Valioliiga-seurojen talouteen ja urheilulliseen menestymiseen. Tämä tutkimus puolestaan antaa näkökulmaa erilaisiin omistusrakenteisiin.

3 TUTKIMUKSEN TULOKSET

3.1 Televisiointioikeuksien vaikutus

Carreras ja Garcia (2018) tutkivat sitä, miten tv-sopimukset aiheuttavat taloudellista epätasa-arvoisuutta ja sen mahdollisia vaikutuksia Valioliigan tasaisuuteen. Tämän mittaamiseen he käyttivät kolmea eri mittaria, jotka olivat: Herfindahl-Hirshman Index (HHI), Concentration Ratio for the Top Five Clubs (CR₅) ja Coefficient of Variation (CV). Heidän tutkimuksensa oli rajattu koskemaan kausia 2002/2003–2015/2016.

Herfindahl-Hirshman Index (HHI) määritetään laskemalla kunkin joukkueen sarjassa keräämien pisteiden neliö ja jakamalla se kaikkien joukkueiden voitettujen pisteiden summalla. Joten HHI:n kaava on muotoa:

$$HHI = \sum_{i=1}^n (s_i)^2$$

, jossa s_i on muodossa:

$$s_i = \frac{p_i}{\sum_{i=1}^n p_i}$$

, jossa p_i on joukkueen i pistemäärä kauden päättyessä ja s_i pisteiden osuus kaikkien joukkueiden pisteistä yhden kauden aikana.

HHI mittaa sarjan urheilullista tasaisuutta siten, että täysin tasaisessa sarjassa indeksi saa arvon 0,05 ja täysin epätasaisessa sarjassa arvon 0,0684. Sarja on siis täysin epätasainen silloin, kun sarjan voittanut joukkue voittaa kaikki kauden aikana pelatut ottelut, toiseksi sijoittunut voittaa kaikki muut paitsi sarjan voittanutta joukkuetta vastaan pelatut ottelut jne. (Carreras & Garcia, 2018, 204)

Concentration Ratio for the Top Five Clubs (CR₅) ilmaisee viiden taloudellisesti suurimman joukkueen yhteen lasketut pisteet kauden aikana suhteutettuna sarjan kaikkien joukkueiden pisteisiin. Tämä mittari ei siis huomioi joukkueiden sarjasijoituksia, joten tämä suhdeluku indikoi Valioliigan taloudellista epätasapainoa ja sarjan kilpailullista tasapainoa.

$$CR_5 = \frac{\sum_{i=1}^5 p_i}{\sum_{i=1}^{20} p_i}$$

, jossa joukkueet on rankattu taloudellisen suorituskykynsä mukaisesti siten, että 1 on taloudellisesti vahvin ja 20 heikoin. Myös tässä p_i ilmaisee joukkueen i pistemäärää kauden päätyttyä. Valioliigan CR_5 saa arvon 0,25, mikäli sarja on täysin tasainen ja arvon 0,447, mikäli täysin epätasainen. (Carreras & Garcia, 2018, 204)

Coefficient of Variation (CV) on standardisoitu hajontamittari, joka määritetään keskihajonnan suhteena kunkin seuran keskimääräisiin pisteisiin.

CV

$$(RCI) = \frac{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{20} (p_i - \bar{p})^2}{n - 1}}}{\bar{p}}$$

, jossa \bar{p} on joukkueiden pisteiden keskiarvo kauden aikana. Täysin tasaisessa sarjassa CV saa arvon 0, koska tällöin kaikki joukkueet saivat saman pistemäärän. Täysin epätasaisessa sarjassa puolestaan CV saa arvon 0,601. (Carreras & Garcia, 2018, 205)

Kaikkia kolmea mittaria varten Carreras ja Garcia (2018, 205) mittasivat myös kilpailun suhteellista epätasapainoa (RCI), joka saa muodon:

$$(RCI) = \frac{I - I_{min}}{I_{max} - I_{min}}$$

, jossa I on valitun mittarin (HHI, CR_5 tai CV) arvo, I_{max} on valitun mittarin maksimiarvo eli täysin epätasaisen sarjan arvo ja I_{min} puolestaan valitun mittarin arvo täysin tasaisessa tilanteessa.

Toisin kuin saattoi olettaa taloudellinen epätasapaino ja kilpailun tasapaino eivät korreloineet keskenään lähes yhtään, sillä HHI sai korrelaatiokertoimen -0,016; CR_5 korrelaatiokertoimen -0,041 ja CV korrelaatiokertoimen -0,013 (Carreras & Garcia, 2018, 207). Tulos oli yllättävä, sillä taloudellisesti suurimmat seurat ovat olleet lähes poikkeuksetta sarjan kärkijoukkueet, kuten taulukoista 2 & 3 voidaan todeta. Samoin tuloksen yllätyksellisyyttä puoltaa se fakta, että tv-oikeuksista maksetut palkkiot jakautuvat osittain sarjasijoituksen sekä näkyvyyden mukaan eli joka kausi nämä samat taloudellisesti suuret ja urheilullisesti menestyvät seurat saavat kymmeniä miljoonia puntia enemmän tv-yhtiöiltä kuin pienemmät ja heikommin sarjassa sijoittuneet seurat.

Noll (2007, 416) puolestaan tutki tv-oikeuksien jakoperusteita ja niiden vaikutuksia mm. urheilulliseen menestymiseen ja sarjan tasaisuuteen. Hän havaitsi, että mikäli tv-oikeuksista maksettavien palkkioiden jakopolitiikka on epätasainen, niin se vahvistaa entisestään paremmin urheilullisesti menestyviä ja heikentää suhteessa huonommin urheilullisesti menestyviä seuroja. Tämä perustuu Nollin (2007) mukaan siihen tosiasiaan, että seurat rahoittavat esimerkiksi pelaajahankintojaan tv-yhtiöiltä saamalla korvauksilla, joten onkin täysin ymmärrettävää, että urheilullista menestystä suosiva jakopolitiikka hyödyttää eniten sarjan kärkipään seuroja. Vaikka siis Carrerasin ja Garcian (2018) tutkimuksessa ei havaittu korrelaatiota taloudellisen epätasapainon ja kilpailun tasapainon välillä, niin tv-oikeuksista maksettavien palkkioiden havaitaan vaikuttavan näihin molempiin. Näin ollen tv-oikeuksilla voitaneen katsoa olevan vaikutusta sekä Valioliiga-seurojen talouteen että urheilulliseen menestymiseen. Voidaan siis todeta, että tv-yhtiöiden palkkiot vaikuttavat seurojen urheilulliseen menestymiseen sekä sarjan tasaisuuteen, jota ensimmäinen tutkimuskysymys myös koski.

3.2 Siirtopolitiikan vaikutus

Siirtopolitiikkaan liittyen Valioliiga-seurat pystyi jaottelemaan kahteen kategoriaan, jotka olivat: kasvattajaseurat ja ostoseurat. Lähtökohtana oli, että rahamääräisesti mitattuna eniten ostavat ovat pääosin ostoseuroja ja nämä ostoseurat myös menestyivät urheilullisesti parhaiten. Holzmayer, Matesanz, Ortega, Schmidt ja Torgler (2018) tutkivat siirtopolitiikan aktiivisuuden vaikutusta urheilulliseen menestykseen kaikkienensa 21 eri eurooppalaisessa jalkapallon pääsarjassa, joista Valioliiga oli yksi. Tutkijat havaitsivat, että kulutus siirtomarkkinoilla on merkittävin yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa urheilulliseen menestykseen sekä kansallisissa että kansainvälisissä sarjoissa (UEFA:n alaiset kilpailut). Suhteellinen kulutus (=kulutus suhteessa koko liigan kokonaiskulutukseen) siirtomarkkinoilla ja siirtojen tasapaino eli nettokulutus siirtoihin puolestaan ovat vähemmän merkityksellisiä urheilullisen menestyksen kannalta. (Holzmayer et al., 2018, 14).

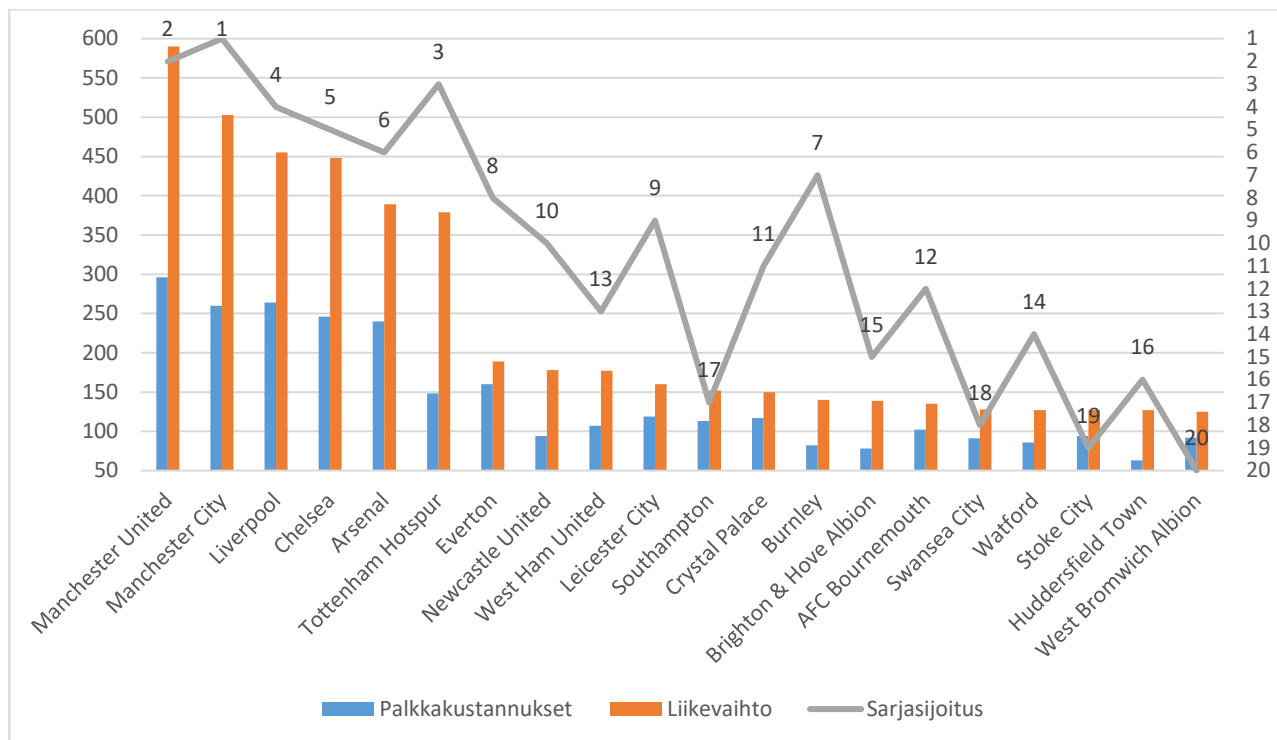
Burdekin ja Franklin (2015, 10) puolestaan tutkivat taloudellisesta näkökulmasta, millainen vaikutus siirtopolitiikalla ja siitä aiheutuvilla lisääntyneillä palkkakustannuksilla on liikevaihtoon ja tilikauden tulokseen. Korrelaatio kalliiden pelaajien ja suurempien

palkkakustannusten välillä on vahva 0,7775, joten suuremman liikevaihdon ostoseurat kokevat keskimäärin enemmän taloudellista räsitusta pelaajasiirroistaan kuin pienemmällä liikevaihdolla operoivat kasvattajaseurat. Burdekin ja Franklin (2015, 9) havaitsivatkin, että kasvattajaseurat onnistuvat ostoseuroja tehokkaammin pelaajahankinnoissaan ja saavat tätä kautta enemmän taloudellista hyötyä siirroistaan. Tämä tukee myös sitä julkisuudessa esitettyä väitettä, että kasvattajaseurojen pelaajatarkkailijat ovat yleensä parempia kuin ostoseuroilla, sillä pienempien resurssien takia ns. hutihankintoihin ei ole varaa (ks. esim. White, 2019). Toinen tutkijoiden havaintoa tukeva seikka on se, että suuremmilla ostoseuroilla on yleensä jo ennestään paljon kalliita huippupelaajia rosterissaan, joten uusien hankittujen pelaajien on onnistuttava suhteessa paremmin kuin pienemmissä kasvattajaseuroissa.

Mitä tulee pelaajasiirtokulutukseen, niin Burdekin ja Franklin (2015, 9) havaitsivat, että pienemmät seurat hyötyvät taloudellisesti siirtoihin kulutetusta rahasta, mutta suuremmat seurat eivät. Tässä on kuitenkin huomioitava se, että tämä havainto ei huomioi urheilullista menestymistä vaan keskittyy pelkästään taloudelliseen puoleen. Mikäli huomioidaan myös urheilullinen menestys liikevaihdon tarkastelussa, niin tällöin vaikutukset ovat positiivisia myös suurseuroilla. Kaikkia joukkueita tarkasteltaessa havaittiin, että jokainen siirtopolitiikkaan käytetty euro kasvatti liikevaihtoa 1,18 euroa seuraavan kahden kauden aikana. Palkkakustannusten suhteen liikevaihdon kasvu on pelaajahankintoja suurempaa, sillä jokainen palkkakustannuksiin käytetty euro kasvattaa liikevaihtoa 1,43 euroa seuraavan kahden kauden aikana. (Burdekin & Franklin, 2015, 9–10) Tutkimuksen tulokset tukevat havaintoa siitä, että suurten resurssien ostoseuroilla on myös tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin resursseja käytettävissään uusien pelaajien hankkimiseen.

Kuten Holzmayerin ym. tutkimuksesta yllä kävi ilmi, suuremmat resurssit kasvattavat urheilullisen menestymisen todennäköisyyttä, joten siirtopolitiikka on merkittävä taloudellinen vaikutustekijä urheilulliseen menestymiseen Valioliigassa. Tätä samaa kuvaa myös alla oleva taulukko, jossa on kuvattu Valioliiga-seurojen liikevaihtoja ja palkkakustannuksia suhteessa sarjasijoitukseen.

Taulukko 2: Valioliiga-seurojen liikevaihdot ja palkkakustannukset vuonna 2018 (Statista, 2020)

Taulukosta 2 voidaan todeta, kuinka kuusi seuraa, perinteiset ostoseurat, nousevat ylitse muiden liikevaihdoltaan ja palkkakustannuksissa puolestaan viisi suurinta ovat omassa luokassaan. Toisaalta taulukosta käy ilmi myös se, millainen vaikutus seuran taloudellisella tilanteella on sarjassa menestymisen kannalta, sillä sarjasijoitusta kuvaavan käyrän trendi on myös laskeva. Hyvien pelaajien hankkiminen on kuitenkin äärettömän hankalaa ilman riittäviä taloudellisia resursseja, jolloin taloudellisesti pienemmät seurukset ovat usein kasvattajaseuroja. Oheisen taulukon kolme viimeisintä seuraa ovat tätä nykyä kaikki Valioliigasta pudonneita joukkueita pelaten sarjaporrasta alempana Englannin Championshipissa. Taulukon perusteella voisikin siis helposti ajatella, että mitä enemmän pelaajiin kuluttaa rahaa sitä paremmin menestyy niin urheilullisesti kuin taloudellisestikin. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen, sillä siirtopoliittikkaa rajoittamaan ja kontrolloimaan UEFA on luonut omat säännöksensä. Näiden säännöksiä noudattamisesta on tullut nimenomaan taloudellisesti varakkaimmille ostoseuroille yksi suurimmista huolen aiheista, sillä rangaistukset näiden säännösten rikkomisista ovat yleensä todella kovat ja ankarat (UEFA, 2018, 12).

3.2.1 UEFA Financial Fair Play -sääntöjen vaikutus

Etenkin suurseurojen rahankäyttöä ja siirtopolitiikkaa rajoittamaan UEFA kehitti FFP -säännöt, joiden tarkoitus oli estää seurojen eläminen yli varojensa eli pelaajahankintoihin käytetty nettoramäärä ei saa FFP:n mukaan olla negatiivinen. Toisin sanoen kaudesta 2011/2012 lähtien pelaajien hankkiminen on kyettävä rahoittamaan omavaraisesti, eikä esimerkiksi lainarahalla. Sääntöjen tarkoituksena oli tasoittaa sarjaa sekä kitkeä pois ns. sugar daddy -ilmiötä (Lang et al., 2010), joka tarkoittaa ökyrikkaiden seurojen ostamista ja ennen kaikkea niiden rahoittamista omilla varoillaan. FFP:n voimaan tulon ajateltiin heikentävän Valioliiga-seurojen liikevaihtoja. Tämän ajateltiin olevan seurausta siitä, että sarjan jalkapalloilullinen taso laskisi, koska ökyrikkaiden omistajien vapaata rahoittamista rajoitettaisiin, joka puolestaan vaikuttaisi katsojien kiinnostukseen otteluiden ja koko sarjan seuraamista kohtaan heikentäen rahavirtoja kuluttajilta seuraan. (Franck, 2018, 8) Tämä huoli kuitenkin oli täysin turha, sillä UEFA:n raportin (2017, 56) mukaan kaikkien eurooppalaisten seurojen liikevaihdot ovat kasvaneet n. 7,2 % joka vuosi kaudesta 2012 alkaen. Tämä kasvuvauhti on ollut jopa kovempaa kuin ennen FFP -sääntöjen voimaan astumista. Toki on huomioitava, että jo aiemmin käsitellyt tv-yhtiöiden maksamat palkkiot ovat myös kasvaneet merkittävästi sopimuskausi toisensa jälkeen, joka omalta osaltaan selittää liikevaihtojen jatkuvaa kasvamista. Tulos herättää myös omat epäilyksensä siitä, miten hyvin kierrettävissä säännökset ovat, sillä esimerkiksi Valioliiga-seura Manchester City, jonka omistaja on omilla merkittävillä rahoituksillaan tehnyt seurasta yhden suurseuroista, on voittanut FFP -sääntöjen aikakaudella eniten Valioliigan mestaruuksia, kasvattaen samanaikaisesti liikevaihtoaan jo sarjan toiseksi suurimmaksi (kausi 2017/2018). Sääntöjen kiertämiseen viittaa myös omalta osaltaan se, että juurikin Manchester City on tällä hetkellä syytettynä FFP -sääntöjen rikkomisesta.

3.2.2 Palkkakattojärjestelmän vaikutus

Aika ajoin Valioliigaankin vaihtoehtoiseksi rajoituskeinoksi rajoittamaan vapaata siirtopolitiikkaa on esitetty amerikkalaisessa urheilussa käytettyä palkkakattojärjestelmää. Fenn, Larsen ja Spenner (2006, 374–390) ovat tutkineet palkkakattojärjestelmän vaikutusta amerikkalaisen jalkapallon pääsarjan NFL:n urheilulliseen tasaisuuteen. Tutkijat havaitsivat,

että palkkakattojärjestelmä on osaltaan lisännyt sarjan tasaisuutta (Fenn et al., 2006, 385). Tähän havaintoon on olemassa varmasti monia selittäviä syitä, mutta yksi syy on varmasti se, että palkkakattojärjestelmää ei pysty kiertämään käytännössä mitenkään. Palkkakattojärjestelmässä kaikilla sarjan joukkueilla on samansuuruinen rahamäärä käytettävissä pelaajien palkkakustannuksiin. Tämä takaa sen, että omistajien varakkuudella ja halulla sijoittaa seuraansa ei ole merkitystä siirtopoliittisesti. Edellä puolestaan todettiin, että siirtopoliittikka on merkittävä tekijä urheilulliseen menestykseen Valioliigassa, jossa käytössä on FFP -säännöt ja joka mahdollistaa omistajien rahan sijoittamisen seuraan huomattavasti palkkakattojärjestelmää suopeammin.

Toinen merkittävä syy, joka varmasti omalta osaltaan selittää havaittua tulosta on joukkueiden tasapäisyys. Tällä tarkoitetaan sitä, että NFL:ssä tai amerikkalaisessa urheilussa ylipäänsä ei ole jaoteltavissa joukkueita kasvattajaseuroihin ja ostoseuroihin, joka usein on seurausta juurikin seurojen välisestä taloudellisesta epätasapainosta. Seurojen tasaväkisyys vaikuttaa merkittävästi uusiin lupauksiin, joita heikoimmin sarjassa sijoittuneet seurat pääsevät ensimmäisenä varaamaan ja sitä kautta hankkimaan omaan joukkueeseensa ennen paremmin sijoittuneita seuroja. Tämän takia amerikkalaisessa urheilussa joukkueiden urheilullinen menestys menee huomattavasti enemmän suhdanteittain kuin Valioliigassa. Amerikkalaisessa urheilussa, aina tasaisin väliajoin, syntyy tiettyjen seurojen dynastioita. Tällöin seurat menestyvät urheilullisesti hetken, kunnes ennen pitkää menestysvuodet ovat ohi, jonka jälkeen seuroissa usein alkaa urheilullisesti heikompi ajanjakso. Tuona aikana uusien huippulupauksien hankkiminen puolestaan helpottuu ja joukkuetta usein muutenkin uudelleen rakennetaan. (ks. esim. Ferrari-King, 2016)

3.3 Omistusrakenteen vaikutus

Omistusrakenteen vaikutus talouteen ja urheilulliseen menestykseen ei lähtökohtaisesti ole yhtä välitön ja selkeä kuin kahdella muulla vaikutustekijällä, mutta merkittävyyttä ei silti voi väheksyä. Esimerkiksi siirtopoliittikkaa rajoittamaan muodostetut FFP -säännöt saivat osittain alkunsa juurikin ökyrikkaiden seuraomistajien vapaamielisestä rahoittamisesta, jonka johdosta seurojen talous ei aina ollut tasapainossa. Tutkijat Lorenzon, Ruca ja Sironi (2019) tutkivat omistusrakenteen vaikutusta Valioliiga-seurojen urheilulliseen

menestykseen. He havaitsivat ensinnäkin, että Valioliiga-seurojen omavaraisuusaste oli -39,44 % eli seurat olivat pääosin vieraalla pääomalla rahoitettuja. Toisekseen Valioliiga-seurat ovat hyvin keskittyneitä omistusrakenteeltaan, sillä pääomistajan keskimääräinen omistusosuus oli 81,99 %. Kolmanneksi, tutkittavan ajanjakson (2006–2015) aikana hallituksen puheenjohtaja toimi samanaikaisesti myös toimitusjohtajana 15,6 %:ssa seuroista. (Lorenzon et al., 2019, 11) Näistä tiedoista päätellen Valioliiga-seurat ovat vahvasti pääomisteisia, joissa päätöksistä vastaa melko harvalukuinen joukko, sillä keskimäärin seurojen hallitukseen kuuluu vain 5,2 jäsentä per seura (Lorenzon et al., 2019, 11). Näin ollen voitaneen olettaa, että strategiset päätökset, urheiluorientoitunut malli vs. perinteinen yritysten voiton maksimointimalli, on selkeästi erotettavissa.

Tämä oletus perustuu siihen, että positiivinen taloudellinen tulos jakautuu pienemmän porukan kesken, joka puolestaan viittaa talousorientoituneempiin strategisiin päätöksiin, sillä Lorenzonin ym. (2019, 12) mukaan mitä suurempi hallitus seurassa on sitä heikompi on seuran taloudellinen kannattavuus, mutta urheilullinen menestys puolestaan on tällöin parempaa. Tämä puoltaa edellä mainittua olettamaa sekä sitä tosiasiaa, että Valioliiga-seurojen omistajat ovat suuremmalta osin taloudellisen voiton maksimoijia kuin urheilullisen menestyksen maksimoijia.

Edellä mainittua tukee myös se, että Valioliiga-seurat ovat liikevaihdoltaan ja arvoiltaan maailman rikkaimpia jalkapalloseuroja (Badenhausen, 2019), mutta eivät etenkään viime vuosien perusteella maailman urheilullisesti menestyneempiä. Tämä väite pohjautuu viimeisimpien vuosien mestaruuksiin UEFA:n alaisissa kilpailuissa, joiden voidaan katsoa vastaavan eurooppalaisten seurojen paremmuuteen kansainvälisesti. Viimeisen vuosikymmenen aikana Valioliiga-seura voitti Mestarien liigan kahdesti ja Eurooppa-liigan kolmesti, kun taas esimerkiksi Espanjan pääsarjan La Ligan seurat voittivat kyseiset turnaukset yhteensä 11 kertaa (6xMestarien liiga ja 5x Eurooppa-liiga) (UEFA, 2019b, 2019c).

Taulukko 3: Kuuden parhaan Valioliiga-joukkueen liiketoiminnan lukuja ja sarjasijoitukset kaudesta 2014/2015 kauteen 2017/2018

2017/18	Liikevaihto:	Tulos:	Sarjasijoitus:	2016/17	Liikevaihto:	Tulos:	Sarjasijoitus:
ManC	£500 456 000,00	£10 438 000,00	1	Chelsea	£361 308 000,00	£15 261 000,00	1
ManU	£599 022 000,00	-£37 270 000,00	2	Spurs	£309 674 000,00	£36 185 000,00	2
Spurs	£380 697 000,00	£112 953 000,00	3	ManC	£473 375 000,00	£1 088 000,00	3
Liverpool	£455 089 000,00	£106 006 000,00	4	Liverpool	£364 508 000,00	£38 971 000,00	4
Chelsea	£443 449 000,00	£62 033 000,00	5	Arsenal	£427 052 000,00	£35 286 000,00	5
Arsenal	£406 400 000,00	£56 554 000,00	6	ManU	£581 204 000,00	£39 177 000,00	6
2015/16	Liikevaihto:	Tulos:	Sarjasijoitus:	2014/15	Liikevaihto:	Tulos:	Sarjasijoitus:
Leicester	£128 715 000,00	£20 062 000,00	1	Chelsea	£314 287 000,00	-£22 032 000,00	1
Arsenal	£356 548 000,00	£1 649 000,00	2	ManC	£351 766 000,00	£10 540 000,00	2
Spurs	£209 770 000,00	£33 037 000,00	3	Arsenal	£347 303 000,00	£14 816 000,00	3
ManC	£391 774 000,00	£20 483 000,00	4	ManU	£395 178 000,00	-£895 000,00	4
ManU	£515 345 000,00	£36 371 000,00	5	Spurs	£196 377 000,00	£9 396 000,00	5
Southampton	£121 092 000,00	£9 187 000,00	6	Liverpool	£297 947 000,00	£58 610 000,00	6

Taulukosta 3 huomataan, että sarjan voittaneella seuralla ei tässä lyhyessä otannassa ole kertaakaan parasta tilikauden tulosta. Yhtenä kautena jopa huonoin kaikista vertailtavista seuroista. Taulukosta huomataan myös, että kertaakaan suurimman liikevaihdon omannut seura ei voittanut sarjaa. Omistajien strategisilla valinnoilla onkin suuri merkitys sen suhteen, että tavoitteleeko seura hyvää taloudellista vai urheilullista tulosta (Carlsson-Wall et al., 2016, 46). Omistajien strategiset valinnat näkyvät usein pelaajien ja valmentajien rekrytoinneissa sekä muussa siirtopolitiikassa.

Plumley, Ramchandani ja Wilson (2013) puolestaan vertasivat omassa tutkimuksessa erilaisia omistusrakenteita ja niiden vaikutuksia sekä taloudelliseen että urheilulliseen menestymiseen. Nämä kolme vertailtavaa omistusmallia olivat arvopaperimarkkinamalli, kotimainen omisteisuus ja ulkomainen omisteisuus. Arvopaperimarkkinamallilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että seuran osakkeet ovat kenen tahansa ostettavissa. Kotimaisella omistuksella tarkoitetaan, että seuran pääomistaja(t) ovat englantilaisia ja ulkomaalaisomisteisuudella puolestaan sitä, että seuran pääomistaja(t) ovat ei-englantilaisia. Tutkijat havaitsivat, että arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistetut ja kotimaisomisteiset seurukset pääsivät parempaan tilikauden tulokseen kuin ulkomaalaisomisteiset seurukset. Mitä tulee seurojen maksukykyisyyteen, niin Plumleyn ym. (2013, 29) mukaan arvopaperimarkkinamallin mukaan omistetuissa seuroissa maksukyky oli muihin verrattuna parempi samoin näillä seuroilla oli myös vähiten vierasta pääomaa taseissaan. Eniten vierasta pääomaa käyttivät ulkomaalaisomisteiset seurukset (Plumley et al., 2013, 29). Suhteutettaessa seurojen taloudellista tilannetta urheilulliseen menestykseen

tutkijat havaitsivat kohtalaisen korrelaation näiden välille ja, että vahvimmin tässä vertailussa pärjäsivät arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistetut seurat. Pelkkää urheilullista menestymistä tarkasteltaessa heikoimmilla oli kotimaisomisteiset seurat, kun taas arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistettujen seurojen ja ulkomaalaisomisteisten seurojen välillä ei havaittu merkittävää eroa. (Plumley et al., 2013, 29). Plumleyn ym. (2013) tutkimuksesta voi siis tulkita, että tässä tutkimuksessa arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistetut seurat pärjäsivät parhaiten tarkasteltaessa seurojen taloudellista suorituskykyä sekä urheilullista menestymistä.

Huomionarvoista on kuitenkin, että tutkimuksessa käytetty aineisto on vuosilta 2001–2010, jolloin Valioliigassa oli vielä arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistettuja seuroja, viimeisenä tarkasteluajanjakson vuotena 2010 yhteensä kaksi seuraa (Plumley et al., 2013, 32). Nykyisin Valioliigassa ei kuitenkaan ole enää yhtäkään tämän omistusrakennemallin omaavaa seuraa, vaan kaikki seurat ovat yksityisomisteisia, sillä vuoden 2010 ainoat arvopaperimarkkinamallin mukaisesti omistetut seurat Arsenal (vuonna 2018) ja Tottenham Hotspur (vuonna 2012) ovat nykyään kokonaan yksityisomisteisia (B. Wilson, 2012; J. Wilson, 2018). Näin ollen tämän hetken Valioliigaa tarkasteltaessa vertailu kannattaa keskittää kotimais- ja ulkomaalaisomisteisten omistusrakennemallien välille. Näistä kahdesta kotimaisomisteiset seurat menestyvät paremmin taloudellisesta näkökulmasta ja ulkomaalaisomisteiset seurat puolestaan urheilullisesta näkökulmasta tarkasteltuna (Plumley et al., 2013, 32). Tämä havainto tukee siis aiemmin esitettyä kahtiajakoa talousorientoituneista ja urheiluorientoituneista strategisista valinnoista, mutta vain nykytilanteessa. Arvopaperimarkkinamallinhan todettiin tutkimuksessa olevan paras vaihtoehto sekä taloudellisesta että urheilullisesta näkökulmasta. Näiden tutkimusten perusteella kolmanteen tutkimuskysymykseen liittyen voitaneen siis todeta, että seuran omistusrakenteella on vaikutusta seurojen talouteen sekä urheilulliseen menestykseen.

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Tutkimuksen yhteenveto

Tutkimuksessa käsiteltiin kaikkien kolmea eri merkityksellistä vaikutustekijää, jotka ovat omilta osiltaan vaikuttamassa sekä Valioliiga-seurojen talouteen että urheilulliseen menestykseen. Tv-yhtiöiden maksamat palkkiot ovat merkittävin yksittäinen tuloerä Valioliiga-seuroille, eikä näiden palkkioiden määrä ole näillä näkymin myöskään laskemassa (Carreras & Garcia, 2018). Palkkioiden jakopolitiikan ollessa urheilullista menestymistä suosiva, niin sarjan taloudelliset ja urheilulliset erot eivät ole kaventumassa, vaan pikemmin päinvastoin. Tämä puolestaan johtaa siihen, että tällä hetkellä suurimmilla taloudellisilla resursseilla varustetut seurat ovat todennäköisesti tulevaisuudessakin ne seurat, jotka ottavat suurimmat osuudet kaikkien seurojen yhteisestä palkkiopotista. (Noll, 2007)

Siirtopolitiikan havaittiin puolestaan olevan merkittävin yksittäinen tekijä urheilullisen menestyksen näkökulmasta vaikuttaen samalla suurelta osin myös seurojen talouteen. Etenkin siirtopolitiikkaan liittyvä kulutus siirtomarkkinoilla vaikuttaa urheilulliseen menestykseen. Muiden siirtopolitiikkaan liittyvien tekijöiden vaikutukset ovat enimmäkseen taloudellisia. (Holzmayer et al., 2018) Vajaa kymmenen vuotta sitten käyttöön otettujen FFP-sääntöjen ajateltiin tasapäistävän seurojen välisiä taloudellisia ja urheilullisia eroja, mutta ainakin toistaiseksi haluttua vaikutusta ei FFP-säännöillä ole saatu aikaan (Lang et al., 2010). FFP:lle vaihtoehtoisena tapana rajoittaa ja säännellä seurojen taloutta esitetty palkkakattojärjestelmä puolestaan on tutkitusti tasoittanut ainakin amerikkalaisen jalkapallon pääsarjaa NFL:ää (Fenn et al., 2006).

Omistusrakennetta tutkittaessa havaittiin seurojen omistuksen olevan harvalukuiselle johdolle keskittyntä, jossa pääomistajalla on suurenemmistö osakkeista ja tämän myötä päätäntävällistä. Samoin omistusrakennetta tutkittaessa havaittiin, että johdon kasvaessa ja laajentuessa taloudellinen kannattavuus lähtee laskuun, mutta urheilullinen menestys puolestaan paranee. (Lorenzon et al., 2019) Toisaalta havaittiin myös, että arvopaperimarkkinamalli on yksityisomisteista rakennetta parempi, mutta ainakaan tällä hetkellä yhdelläkään Valioliiga-seuralla ei tätä omistusrakennemallia ole käytössään.

Yksityisomisteisista malleista ulkomaalaisomisteisen mallin havaittiin olevan parempi urheilullista menestystä haettaessa ja kotimaisomisteisen puolestaan taloudellisesta näkökulmasta. (Plumley et al., 2013) Tutkimustulokset ovat siis osittaisessa ristiriidassa, sillä pieni hallituskoko viittasi talousorientoituneisuuteen eli tässä tapauksessa kotimaisomisteisuuteen. Suuri vieraan pääoman määrä puolestaan viittaisi ulkomaalaisomisteisuuteen eli urheiluorientoituneeseen seurajohtoon.

4.2 Tutkimuksen johtopäätökset

Kolmesta valitusta vaikutustekijästä kaikilla kolmella havaittiin olevan yhteys sekä seurojen taloudelliseen että urheilulliseen menestymiseen. Tv-yhtiöiden maksamien palkkioiden jakopolitiikka suosii urheilullisesti parhaiten menestyviä, joka puolestaan on yksi syy siihen, miksi Valioliigassa on sekä taloudellisia että urheilullisia eroja. Eikä tämä ero ole kaventumassa, sillä tv-yhtiöiden maksamat palkkiot ovat osaltaan rahoittamassa seurojen siirtopolitiikkaa, josta myös havaittiin korrelaatio urheilullisen menestymisen kanssa. Näin ollen syntyy toistuva syy-seurausketju, joka suosii parhaiten urheilullisesti menestyviä seuroja. Tämän voi nähdä aiheuttavan myös nousua niin tv-sopimusten arvoissa kuin pelaajien siirtokorvauksissakin.

Siirtopolitiikkaa tarkasteltaessa seurat usein jaoteltiin osto- ja kasvattajaseuroihin oman toimintansa sekä käytettävissä olevien resurssien perusteella. Kasvattajaseurojen hankinnat ovat yleensä edullisia, nuoria ja hieman tuntemattomampia pelaajia, joista seurat toivovat pystyvänsä kehittämään huippupelaajia eteenpäin myytäväksi. Nämä pelaajamyynnit takaavat kasvattajaseuroille yleensä taloudelliset resurssit joksikin aikaa eteenpäin. Ostoseurojen kohdalla tilanne on päinvastoin, taloudelliset resurssit taustalla usein mahdollistavat kalliiden siirtokorvausten ja kasvavien palkkakustannusten maksamisen. Siirtopolitiikka on siis seurojen välillä usein melko erilaista, eikä tätä eroa kavenna siirtopolitiikan ja tv-yhtiöiden palkkioiden välinen vahva yhteys.

Edellä kuvattuja vaikutustekijöitä määrittelee omistusrakenne, sillä siellä tehdään ensimmäiset strategiset valinnat sen suhteen, että onko pyrkimys maksimoida taloudellista vai urheilullista tulosta. Omistusrakennetta tutkittaessa tulokset olivat aavistuksen ristiriidassa keskenään, mikä selittyi sillä, että kyseessä on keskiarvoihin perustuvat luvut

sarjasta, jossa seurojen väliset erot ovat valtavat lähes kaikilla mittareilla mitattuna. Parhaiten urheilullisesti ovat viime vuosina menestyneet ulkomaalaisomisteiset seurat, joilla kaikilla on taseessaan merkittävä vieraan pääoman osuus. Pienemmät seurat ovat puolestaan useimmin kotimaisomisteisia, joille sarjassa säilyminen on merkittävin tavoite urheilullisesta näkökulmasta. Sarjapaikan säilyttämisenkin yksi isoimmista motiiveista on tv-yhtiöiltä saatavat palkkiot, jotka ovat moninkertaisesti suuremmat Valioliigassa kuin alemmilla sarjatasoilla. Omistusrakenteesta usein riippuu myös se, millaista siirtopolitiikkaa seura toteuttaa. Näin ollen voidaan todeta kaikkien tekijöiden olevan vahvasti toisiinsa sidoksissa, eikä tässä tutkielmassa havaittujen tulosten perusteella muutosta ole luvassa.

4.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tätä kirjallisuuskatsausta tehtäessä havaittiin, että urheiluseurojen liiketoimintaa ja urheilullista puolta tarkastelemalla on mahdollista löytää monia mielenkiintoisia näkökulmia ja ratkaistavia kysymyksiä jatkossa tutkittavaksi. Esimerkkinä vaikkapa Valioliigan mestaruuksilla mitattuna 2010-luvun menestyneimmän seuran Manchester Cityn FFP -säännösten rikkomisesta aiheutuva kohtalo, joka tätä kirjoitettaessa on vielä auki. Toinen varmasti erittäin paljon tutkimuksen kohteita luova, on tällä hetkellä vallitseva erittäin valitettava koronapandemia, jonka johdosta Valioliigakin keskeytyi. Koronanpandemian aiheuttamat vaikutukset seurojen talouteen sekä sitä kautta myös urheilulliseen puoleen ovat varmasti merkittävät, ellei jopa kohtalokkaat osalle seuroista.

LÄHTEET

- Aboelsoud, M. E., Georgievski, B., & Labadze, L. (2019). Comparative advantage as a success factor in football clubs: Evidence from the English Premier League (EPL). *Journal of Human Sport and Exercise*, 14(2), 292–314. <https://doi.org/10.14198/jhse.2019.142.04>
- Andon, P., & Free, C. (2019). Accounting and the business of sport: past, present and future. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 32(7), 1861–1875. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-08-2019-4126>
- Athanasios, L., Christos, K., Douvis, J., & Panagiotis, A. (2018). The English Premier League Internet Broadcasting Rights Selling Model - Historical Study. *Gymnasium: Scientific Journal of Education, Sports & Health*, 19(2), 44–50. <https://doi.org/10.29081/gsjesh.2018.19.1.07>
- Badenhausen, K. (2019). *The World's 50 Most Valuable Sports Teams 2019*. <https://www.forbes.com/sites/kurtbadenhausen/2019/07/22/the-worlds-50-most-valuable-sports-teams-2019/#231b8dab283d>
- Birkhäuser, S., Kaserer, C., & Urban, D. (2019). Did UEFA's financial fair play harm competition in European football leagues? *Review of Managerial Science*, 13(1), 113–145. <https://doi.org/10.1007/s11846-017-0246-z>
- Buraimo, B., & Simmons, R. (2015). Uncertainty of Outcome or Star Quality? Television Audience Demand for English Premier League Football. *International Journal of the Economics of Business*, 22(3), 449–469. <https://doi.org/10.1080/13571516.2015.1010282>
- Burdekin, R. C. K., & Franklin, M. (2015). Transfer Spending in the English Premier League: The Haves and the Have Nots. *National Institute Economic Review*, 232(1), 4–17. <https://doi.org/10.1177/002795011523200102>
- Carlsson-Wall, M., Kraus, K., & Messner, M. (2016). Performance measurement systems and the enactment of different institutional logics: Insights from a football organization. *Management Accounting Research*, 32, 45–61. <https://doi.org/10.1016/j.mar.2016.01.006>
- Carmichael, F., McHale, I., & Thomas, D. (2011). Maintaining market position: Team performance, revenue and wage expenditure in the english premier league. *Bulletin of Economic Research*, 63(4), 464–479. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8586.2009.00340.x>
- Carp, S. (2019). *Premier League global audience climbs to 3.2bn for 2018/19 season - SportsPro Media*. <https://www.sportspromedia.com/news/premier-league-audience-figures-global-2018-19-season>
- Carreras, M., & Garcia, J. (2018). Number 3 • 2018 • IJSF 201. *International Journal of Sport Finance*, 13(3), 201–224.
- Chadwick, S. (2015). English football's Premier League TV rights auctions reveals opportunities for academic researchers. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 5(2), SBM-03-2015-0007. <https://doi.org/10.1108/SBM-03-2015-0007>
- Clark, P. (2019). English Premier League soccer. *Science and Football VII: The Proceedings of the ...* <http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=xgvjdFrekZcC&oi=fnd&pg=PA175&dq=%22Stadium+management%22&ots=YBDAPu6TSD&sig=fiKTDaw2bDSmfkK0YLZi11zjfvk>

- Cox, A. (2018). Spectator Demand, Uncertainty of Results, and Public Interest: Evidence From the English Premier League. *Journal of Sports Economics*, 19(1), 3–30. <https://doi.org/10.1177/1527002515619655>
- Dietl, H. M., Lang, M., & Rathke, A. (2008). The effect of salary caps in professional team sports on social welfare. *B.E. Journal of Economic Analysis and Policy*, 9(1). <https://doi.org/10.2202/1935-1682.2034>
- Dobson, S., Goddard, J., Dobson, S., & Goddard, J. (2012). Determinants of professional footballers' salaries. *The Economics of Football*. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511973864.008>
- EPL. (2019). *2018 / 19 Payment to Clubs*. 2018.
- Evans, R., Walters, G., & Tacon, R. (2019). Assessing the effectiveness of financial regulation in the English Football League: “The dog that didn’t bark.” *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 32(7), 1876–1897. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-12-2017-3288>
- Fenn, A. J., Larsen, A., & Spenner, E. L. (2006). The Impact of Free Agency and the Salary Cap on Competitive Balance in the National Football League. *Journal of Sports Economics*, 7(4), 374–390. <https://doi.org/10.1177/1527002505279345>
- Ferrari-King, G. (2016). *15 Legitimate Sports Dynasties | Bleacher Report | Latest News, Videos and Highlights*. Bleacher Report. <https://bleacherreport.com/articles/2640488-15-legitimate-sports-dynasties#slide2>
- Flanagan, C. (2020). *Manchester City’s Financial Fair Play ban: the legal questions and consequences* - *LawInSport*. Lawinsport.Com. <https://www.lawinsport.com/topics/item/manchester-city-s-financial-fair-play-ban-the-legal-questions-and-consequences>
- Franck, E. (2018). European Club Football after “Five Treatments” with Financial Fair Play—Time for an Assessment. *International Journal of Financial Studies*, 6(4), 97. <https://doi.org/10.3390/ijfs6040097>
- Holzmayer, F., Matesanz, D., Ortega, G. J., Schmidt, S. L., & Torgler, B. (2018). Transfer market activities and sportive performance in European first football leagues: A dynamic network approach. *PLoS ONE*, 13(12). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209362>
- Lang, M., Grossmann, M., Theiler, P., Lang, M., Grossmann, M., & Theiler, P. (2010). *The Sugar Daddy ’ s Game : How Wealthy Investors Change Competition in Professional Team Sports* *. 128.
- Liimatta, V. (2020). *Valioliigaseuran omistaja kaipaa isoja muutoksia jalkapalloon - ehdottaa palkkakattoa*. Valioliiga.Com. <https://www.valioliiga.com/aihe/tony-bloom/2020-04/valioliigaseuran-omistaja-kaipaa-isoja-muutoksia-jalkapalloon-ehdottaa-palkkakattoa/>
- Lorenzon, L., Ruta, D., & Sironi, E. (2019). The relationship between governance structure and football club performance in Italy and England. *Sport, Business and Management: An International Journal*. <https://doi.org/10.1108/SBM-10-2018-0081>
- Noll, R. G. (2007). Broadcasting and team sports. *Scottish Journal of Political Economy*, 54(3), 400–421. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9485.2007.00422.x>
- Plumley, D., Ramchandani, G., & Wilson, R. (2013). The relationship between ownership structure and club performance in the English Premier League. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 3(1), 19–36. <https://doi.org/10.1108/20426781311316889>
- Premier League value of central payments to clubs 2018/19*. (n.d.). Retrieved February 24, 2020, from <https://www.premierleague.com/news/1225126>
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus. *Johdatus Kirjallisuuskatsauksen Tyyppeihin Ja*. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

- Statista. (2020). *Revenues and wage costs of Premier League clubs in England in 2018*.
- Stewart, B. (2007). The business of sport. *Sport Funding and Finance*, 18–30.
<https://doi.org/10.1016/b978-0-7506-8160-5.50008-0>
- Stone, S. (2014). *Malcolm Glazer dies: Manchester United legacy examined - BBC Sport*. BBC. <https://www.bbc.com/sport/football/27614221>
- UEFA. (2017). *The European Club Footballing Landscape Club Licensing Benchmarking Report Financial Year 2016*.
https://es.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/Clublicensing/02/53/00/22/2530022_DOWNLOAD.pdf
- UEFA. (2018). UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations. *Union of European Football Associations*, 84.
- UEFA. (2019a). *Financial Fair Play | Inside UEFA | UEFA.com*. UEFA.Com.
<https://www.uefa.com/insideuefa/protecting-the-game/financial-fair-play/>
- UEFA. (2019b). *Season | History | UEFA Champions League | UEFA.com*. UEFA.Com.
<https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/seasons/>
- UEFA. (2019c). *Season | History | UEFA Europa League | UEFA.com*. UEFA.Com.
<https://www.uefa.com/uefaeuropaleague/history/seasons/>
- White, T. (2019). *Manchester United top Premier League academy products with Southampton and Portugal on the rise | The Independent*. Independent.
<https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/premier-league-academy-products-most-minutes-manchester-united-spurs-southampton-portugal-a9026536.html>
- Wilson, B. (2012). *Tottenham Hotspur delists shares from stock exchange - BBC News*. BBC. <https://www.bbc.com/news/business-16571738>
- Wilson, J. (2018). *Stan Kroenke's £1.8bn bid to buy Arsenal accepted by Alisher Usmanov who leaves with parting shot. The Telegraph*.
<https://www.telegraph.co.uk/football/2018/08/07/stan-kroenke-makes-18bn-bid-buy-arsenal/>